

VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY

Příloha č.

k usnesení vlády

ze dne 18. května 2009 č. 638

Stanovisko

vlády k návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 321/2001 Sb., o některých podmínkách sjednávání spotřebitelského úvěru a o změně zákona č. 64/1986 Sb., a zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů (sněmovní tisk č. 808)

Vláda na své schůzi dne 18. května 2009 projednala a posoudila návrh zákona, kterým se mění zákon č. 321/2001 Sb., o některých podmínkách sjednávání spotřebitelského úvěru a o změně zákona č. 64/1986 Sb., a zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů (sněmovní tisk č. 808), a vyjádřila s tímto návrhem **nesouhlas** zejména z těchto důvodů:

1. Vláda se neztotožňuje s názorem, že navržené změny v zákoně o některých podmínkách sjednávání spotřebitelského úvěru naplní očekávání s těmito změnami spojená. Vláda preferuje dosažení stavu, kdy spotřebitel při sjednávání spotřebitelského úvěru činí informovaná rozhodnutí za transparentních podmínek. Tento cíl sleduje nová směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/48/ES o smlouvách o spotřebitelském úvěru, jejíž transpozici vláda připravuje s tím, že nový zákon o podmínkách sjednávání spotřebitelského úvěru by měl nabýt účinnosti dnem 1. května 2010. Kromě toho vláda považuje za nezbytné zvýšit finanční gramotnost občanů a proto bude od září tohoto roku součástí výuky na středních školách i oblast finančního vzdělávání.

2. Vláda zastává názor, že pokud by se mělo přistoupit k určitým omezením, měla by se týkat všech typů úvěrů a nikoliv pouze úvěrů spadajících pod režim zákona č. 321/2001 Sb. V praxi dochází běžně k tomu, že uplatnění citovaného zákona je vyloučeno, respektive je zákon obcházen zejména ze strany nebankovních poskytovatelů spotřebitelských úvěrů. Kromě toho by se omezení mělo vztahovat nejen na roční procentní sazbu nákladů vyplývajících z uzavřené smlouvy, ale také na smluvní pokuty a jiné smluvní sankce, které mohou mít často pro dlužníka stejný devastující účinek jako výše sazby nákladů.

3. Ani z hlediska měnové politiky vláda nemůže souhlasit se zavedením navrženého opatření, neboť měnová politika nastavuje hladinu základních, bezrizikových úrokových sazeb a jednotlivé finanční kontrakty by měly být uzavírány na konkurenčním finančním trhu na základě svobodné vůle informovaných účastníků. Pokud jde o navrženou výši limitů, považuje je vláda za nerealistické. Nejsou dostatečné ani pro některé bankovní spotřebitelské úvěry a pro většinu kreditních karet. Návrh dostatečně nezohledňuje dobu trvání úvěrů, kdy při navrhovaných limitech by byl zisk věřitele natolik malý, že lze předpokládat zánik takovýchto úvěrů. Naopak u nízkých úvěrů rozložených na několik let by mohla být splatná částka i dvojnásobkem částky poskytnutého úvěru.

4. Vláda nesouhlasí s vyloučením působnosti zákona o rozhodčím řízení ve věcech smluv o spotřebitelském úvěru a smluv o úvěru ze stavebního spoření. Trendem evropského spotřebitelského práva je naopak kladení důrazu na mimosoudní mechanismy řešení spotřebitelských sporů. Pokud jde o smlouvy o úvěru ze stavebního spoření, nebyly zaznamenány případy zneužití rozhodčích doložek. Podle § 7 zákona č. 96/1993 Sb., o stavebním spoření a státní podpoře stavebního spoření, Ministerstvo financí, které dohlíží na chod stavebních spořitelů, schvaluje všeobecné obchodní podmínky stavebních spořitelů; tím je vytvořen dostatečný prostor k tomu, aby ujednání zneužívající rozhodčích doložek byla vyloučena.

5. Návrh zákona vykazuje i některé legislativně technické nedostatky. V části první bodě 1, § 5a v úvodní části ustanovení odstavce 1 návrhu zákona je nadbytečně uvedeno, že se nová úprava týká smluv uzavřených od 1. ledna 2010, když z podstaty věci vyplývá, že ustanovení lze aplikovat až na smlouvy uzavřené po dni nabytí účinnosti zákona. Naproti tomu návrh zákona neřeší, zda repo sazba platná při uzavření smlouvy by měla platit po celou dobu trvání smlouvy, či zda se změnou repo sazby dojde či může dojít ke změně výše roční procentní sazby nákladů.

6. K důvodové zprávě vláda uvádí, že zde uvedené rozsáhlé srovnání stavu s některými jinými členskými státy považuje za zavádějící. Zejména není zřejmý důvod zvoleného způsobu segmentace srovnávaných úvěrů, chybí odůvodnění skutečnosti, že v tomto rozboru nebyly brány v potaz i další faktory, jako například doba splatnosti nebo použitý zajišťovací prostředek, které jsou zohledňovány v zahraničních úpravách. Vláda současně upozorňuje, že důvodová zpráva je neaktuální ve vztahu k návrhu nového občanského zákoníku, z něhož byly pro nadměrnou regulaci soukromoprávních vztahů meze úrokových sazeb vypuštěny; ochrana slabší smluvní strany by měla být dostatečně zajištěna ustanovením občanského zákoníku o dobrých mravech a ustanovením trestního zákoníku o lichvě. Pokud jde o odůvodnění návrhu na vyloučení smluv o spotřebitelských úvěrech a u smluv o úvěru ze stavebního spoření z režimu mimosoudního řešení sporů, není zcela přesvědčivé. Důvodová zpráva úplně postrádá vyhodnocení důsledků omezení mimosoudního řešení sporů na pracovní zatížení soudů. Také zcela opomíjí skutečnost, že náš právní řád chrání spotřebitele před zneužíváním rozhodčích doložek tím, že podle § 56 odst. 1 občanského zákoníku je doložka, která je jednoznačně v neprospěch spotřebitele, neplatná.